

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XII

BELGRADE 1981

<http://www.balkaninstitut.com>

Стока је гајена у великом броју. Преко лета била је на планинским пашњацима, а пред зиму опуштала се у топлије зимовнике. Тамо су постојале прихватне стаје и припремљена храна. Гајењу коња и оваца поклањана је највећа пажња, па тек онда гајењу говеда и свиња итд.

На крају, можемо рећи да је књига о којој је овде реч, занимљиво написано дело, ретко у научној литератури. Аутор добро познаје проблем, изворни материјал и литературу насталу у ширем временском периоду. Дело је илустровано и фотографијама.

Јован Ф. Трифуноски

Душан Бандић, ТАБУ У ТРАДИЦИОНАЛНОЈ КУЛТУРИ СРБА,
Београд 1980, 408 стр.

Ова занимљива књига, која се веома лако чита, садржи: уводни део (7 — 26); табу-прописи везани за живот појединца (29 — 205); табу-прописи у односу човека према природи (211 — 270); табу-прописи у пољопривреди (273 — 313); табу-прописи у међуљудским односима (317 — 376); завршна разматрања (379 — 389).

У традиционалној култури Срба, како истиче и аутор, постоји велики број забрана и ограничења који се могу идентификовати као табуи или као трагови табуа. Из изложене фактографије у књизи јасно се види да су те негативне одредбе прожимале целокупни животни процес друштвених заједница или појединаца у нашем народу.

Пошто свако подручје живота има специфичан садржај и ствара специфичне потребе и проблеме, то и табу-одредбе у одређеним животним оквирима добијају специфична својства. Ис-

траживања аутора била су усмерена на оне области живота заједнице или појединца у којима се те одредбе најјасније испољавају.

Полазећи са наведеног становишта, Д. Бандић је обрадио комплексе табуа везане: 1. за критичне моменте у животу човека, његово рођење и умирање; 2. за однос човека или друштва према природи; 3. за процес пољопривредне производње; и 4. за одређене облике међуљудских односа.

На крају књиге формулисани су општи ставови о карактеру и улози табуа у традиционалној култури Срба. У целини, књига *Табу у традиционалној култури Срба* представља занимљиво дело, чији је аутор добро познаје проблем и разноврсну литературу насталу у широком временском периоду.

Јован Ф. Трифуноски

Јован Вукмановић, КОНАВЛИ, АНТРОПОГЕОГРАФСКА И ЕТНОЛОШКА
ИСПИТИВАЊА, Посебна издања Српске академије наука и уметности, Одељење
друштвених наука, књ. 85, Београд 1980, 476 стр.

Ова вредна књига, која се чита веома лако, садржи: предговор (стр. XI — XII), општи део (стр. 3 — 332), посебни део (стр. 335 — 452), регистар (стр. 453 — 465), списак илустрација (стр. 467 — 468) и резиме (стр. 469 — 476).

Најобимнији је општи део књиге, на 329 страна. У њему су следећи одељци: област; физичке прилике и однос насеља према њима; кратак историјски преглед; насеља; становништво; управна власт; народни говор и старо писмо; домаћи живот; јела и пића; ношња;

друштвени живот; обичаји; народна веровања; психичке и телесне особине; народне мере; заразне болести.

Као што се из изложеног види, аутор је написао комплетну антропогеографску и етнологску студију. Код нас су тако, на пример, радили Ј. Ердељановић и М. Филиповић. За израду студије о Конавлима, територији која је некада припадала Дубровачкој Републици, испитивања на терену започета су 1939. године. Затим је аутор та испитивања настављао после рата до

1975. године. Ретко је која друга наша област толико дуго испитивана.

Област Конавла издужена је од северозапада према југоистоку и то „од Вучјег ждријела до Дебелог бријета“. Са истока се граничи Боком Которском, са севера херцеговачким планинским гребенима, са запада Цавтатом, са југа Јадранским морем. Границе области су природне и она представља јасну географску целину.

Историјску и етничку прошлост Конавла, чија се историја мешала са историјом суседних земаља и области, аутор је проучавао користећи историјске изворе и архивску грађу у Цавтату, Дубровнику, Херцег-Новом и Котору. Осим тога, коришћене су црквене књиге, меморијални записи у приватном власништву и друго.

Све у свему, Јован Вукомановић, наш искусан научни радник, успешно је проучавао у овом делу антропогеографске и етнолошке одлике наведене области. Изложио је стварну природну средину у вези са целокупним народним животом, обичајима и духовним стваралаштвом становништва.

Посебни део рада садржи монографије 29 сеоских насеља. У њима су одељци: о положају и типу села; прошлости и старинама; садашњем становништву; и о несталим породицама. — Методски оквири рада, својом чврстином и логичким склопом, имаће трајну вредност. У делу има 47 фотографија (највише оа ношњом становништвом), али не садржи карту области.

Јован Ф. Трифуноски

BALKAN STUDIES, vol. 21/1, Institute for Balkan Studies, Thessaloniki 1980.

Овај број часописа солунског Института за балканске студије посвећен је рефератима које су поднели (или припремили) грчки научни радници на Четвртм међународном конгресу југоисточноевропских студија у Анкари (13. до 18. августа 1979). Реч је о дванаест реферата, од којих ћемо укратко приказати само неколико. У занимљивом реферату П. Ј. Зепоса, познатог грчког стручњака за историју права и за обичајно право *Трајови византијској љрава у обичајном љраву*, истакнуто је да је византијско право било доминантно током многих столећа у широком региону југоисточне Европе и Мале Азије, посебно зато што је турски освајач толерисао право освојених народа. На тај начин су свештенство и поглавари локалних самоуправа постали депозитари и настављачи примене византијског права. Тако је у поменутиим регионима настало поствизантијско право. Кад су се у XIX веку формирале балканске државе, ово право је наставило да живи у неким од њих, и то било као писано право било кроз неписано право. Аутор се, међутим, ограничава на приказ остатака византијског права у грчком праву и посебно обрађује гоједине значајније правне институте и принципе. Тако он разрађује принцип слободе уговарања и неформалности у уговорним односима; затим принцип поштовања добре вере и добрих пос-

ловних обичаја; братимљење; неке принципе обичајног наследног права; обичај „триморије“ (који је уведен још 1306. године на предлог патријарха Атанасија), према коме родитељи који надживе дете наслеђују само трећину његове имовине, док се остале две трећине деле између шире породице и цркве; обичај „психике“, који је у вези са одредбама 40. новеле Лава Мудрог о наслеђивању лица која умру у заточеништву, итд.

У закључку реферата подвучено је да обичајно право поствизантијског периода представља моћну везу у ланцу историје народа југоисточне Европе, која је остварена упркос језичким разликама, на основама културе византијског света.

У реферату Евангелоса Кофоса *Дилеме и љрави љрчке љолљишке у Македонији 1878—1886*. реч је о периоду који се односи на критичне године — од Берлинског конгреса до бугарске анексије Источне Румелије, када је била преиспитивана грчка политика у македонском питању. Коришћењем новог архивског материјала из грчког Министарства спољних послова, у реферату се испитује начин на који је била формулисана политика Грчке, њени циљеви, као и спровођење тих циљева у дело. Пре седамдесетих година Грчка је погрешно посматрала Македонију као један од отоманских региона који ће чинити део